

kolorizacija
fotografije
i e-obrada
knjige:

BISTROOKI

www.balasevic.in.rs

Jovan Jovanović Zmaj
ĐULIĆI

Jovan Jovanović ZMAJ

ĐULIĆI

e-obrada knjige: BISTROOKI

www.balasevic.in.rs

RAZGOVOR SA SRCEM

Kakvi tebe, srce,
Tajni jadi lome,
Te me često moliš:
Pokloni me kome!

Ta u mojim grudma
Pakost te ne slama,
U vinu te kupam,
Ležiš na pesmama.

Na to meni srce:
Dobro j' meni tudi,
Al' bi vreme bilo
Da promenim grudi.

Združiće se sreća
da me tamo prati,
Odakle ću tebi
Novu sreću slati.

Ta znaš li kad grli
Svako zlato svoje,
Znaš kako te boli
Samovanje tvoje!

Tako moje srce
Često mi se moli,
A ja ću mu reći:
Utoli, utoli!

Znaš li gde na svetu
Anđelsku priliku,
Anđela po duši,
Anđela po liku.

Pune oči žara;
Puna usta slasti,
Mirisava nedra
Puna bujne strasti;

Milo čedo, kome
U pogledu piše,
Da ni samo ne zna
Za čime uzdiše;

Što bi znalo čarne
Ne sklapati oči
Grleći, ljubeći
Tri božije noći.

A četvrte kad bi
Leglo da počiva,

Molilo bi boga
Da o meni sniva;

Što bi osećalo
Da ga ljubim jako,
A ljubit' me znalo
Bar upolak tako;

Što bi u radosti
Sa mnom suze lilo, —
Hej, koje bi moje
Samo moje bilo.

Tako ja mom srcu
Zborim više puta.
A ono zadržće,
Snuždi se — pa ćuti.

I

Ao, nebo, plavo nebo,
Tajovita krasoto, —
Sa visine zvezda sine,
Ao rajska miloto!

Noćca bajna, nema tajna,
Samo zvezda šapće sjaj.
Srce čuje slatke struje
Tijomirni uzdisaj.

Po uzdasi plove glasi
— Vaselenu obli poj —
Sve uzdiše... više... više...
O ljubavi večitoj.

Pa nabuja, kâ oluja,
— Ao jada golemog!
Al' me tekne kad odjekne
Od praznine srca mog.

II

Mračni, kratki dani,
Sumorno jesenje,
Na nebu oblaci —
Na srcu kamenje.
Sestra moja bolna,
Oca, majke nema, —
Ja je ljubim, grlim
Rukama obema, —
Grlim, ljubim, tešim —
Al' sumorno veče
Kô da pesmu peva:
„Oj, pelen-pelenče!“

Oj, ne znam je tešit',
Srce mi je stena;
Lepše li je teši
Drugarica njena, —
To rumeno čedo,
Melem naših rana,
To proleće živo
Sred jesenjih dana.
Oh, rumeno čedo,
Proleće i cveće,
Znaš li onu pesmu:
„Oj, pelen-pelenče!“

Sestro moja, sele,
Tebe melem vida,
Mene tuga mori,
Srce mi se kida.
Reci tvojoj družici, —
Oh, ne reci, ćuti, —
Ne znam ni sam šta je,
Što mi dušu muti.
Aj, rumeno čedo,
Proleće i cveće,
Ja znam onu pesmu:
„Oj, pelen-pelenče!“

Sestro moja, sele,
Odlani mi tugu,
Oj, zagri, sestro,
Svoju vernu drugu,
Pa joj reci, reci...
Oj, ne reci, ćuti,
Bolje je nek ne zna,
Neka i ne sluti.
Što da čuje jade,
Kad razumet' neće —
Tužna je to pesma:
„Oj, pelen-pelenče!“

III

Moj je život tužan pustolina grdna,
Moje lomne grudi porušena crkva,
Uvenulo cveće po grobu se njija —
 Ko da ga je ljuta otrovala zmija;
Pobegle su tice od suva rastinja...
Samo još u crkvi mali žižak tinja.

Kud ćeš, momo, kud ćeš u pustinju ovu?
 Tice, cveće, sunce drugamo te zovu;
Kud ćeš ovom groblju sahranjena nada,
Tu je hladno, grozno, kud ćeš tako mlada!
 Kud ćeš ovoj crkvi, stubovi su pali —
 Veru su i ljubav sobom zatrpali.

Al' već kad si došla u ovu samoću,
Vidiš onu hladnu od mramora ploču,
 Tu ureži tvoje nepoznato ime,
Pa dok žižak gori — nek gori pred njime;
 A ti bež', il' leti, ako imaš krila,
Zaboravi da si ikad ovde bila.

IV

I ti si hrabra bila
— Oh doveo te bog! —,
Zapisala si ime
Sred kama studenog.

Zapisala si ime
Zlaćanom rukom tu,
I skinula si time
Tu strašnu ukletvu.

I podigla si crkvu
Kô tvrdi neki grad,
Oživela si veru,
Probudila si nad.

Rasplamtela si ljubav,
I razlila si sjaj —
Zadahnila si cveće,
Povratila si maj.

Otvorila si česme
Kroz gore ubave,
Osnažila si pesme
Da slavu proslave.

Dočarala si ptice
Da lete po cveću,
Slavuji da se s mojom
Pesmom nadmeću.

V

Oj devojko, željo živa,
Što si tako žalostiva?
„Ja sam snila malo prije
Da u tebi srca nije!“
Kad si snila, zoro bela,
Tad si ga odnela.

VI

Misleć' na te — u tom vaju,
Misleć' — na te — u tom sjaju —
Kad se moja duša pita,
Je l' na zemlji, il' u raj;
Misleć' na te, kad mi duša
Grli, ljubi sveta oba, —
Mila ružo, duše dušo,
Šta ti misliš u to doba?

Misleć' na te, misleć' na te,
Trepavica kad mi klone,
Pa u noći, u samoći,
U tom sanku ružičnome,
Kad se majka moja spusti —
U tom sanku punom milja,
Te nad nama ruke digne,
Zajedno nas blagosilja —
Od suza se more diže,
Mi plovimo po talasu —
Mila ružo, duše dušo,
Šta ti misliš u tom času?

Misleć' na te, misleć' na te,
Kad samoća srce strelja,

A iz srca razbiju se
Puna jata raznih želja,
A zlatne su — ti ih zlatiš,
Tebi lete — ti ih vratiš,
Divlje ti se ptice čine,
Ne poznaješ jade njine,
Sklapaš od njih oči svoje
— Moje sreće do dva vrutka, —
Mila ružo, duše dušo,
Šta ti želiš tog trenutka?

VII

Mesečina, — al' meseca nema;
Moja mila zelen venac snila,
Pak se malo u snu nasmijala, —
Od toga se ponoć zasijala.

VIII

Pola srce, pola kamen —
 To sam bio ja;
Pola studen, pola plamen
 Krvca moja sva.

Ti si kamen naučila
 Ljubit', goreti,
A srcu mi dade krila,
 Srce odleti.

Odletelo nebu, raju,
 Bogu, svetlosti,
Večnoj zori, večnom maju,
 Večnoj radosti.

Da izbere dvoma nama
 Kutak ubavi,
Mirno mesto međ zvezdama
 Našoj ljubavi.
Još se moli Bogu tamo,
 Blag da oprosti,
Što ću ljubiti tebe samo
 Cele večnosti.

IX

Ruzmarine, ne miriši tudi,
Da se moje zlato ne probudi,
Samo cvati na dikini vrati, —
Dođu l' svati, ti ćeš mirisati.

X

Devojčice, nemilice mala,
Što si moje srce okovala?
Nije ono sirotanče krivo,
Što sam tebe na mom krilu snivô,
Željan bio, pa te zagrio,
Prehitrio — pa te poljubio.

XI

„Aj, pusti me da odletim —
Mio mi je let. —
Da obiđem, da posetim
Tvoj rumeni cvet.

Da ja vidim oko cveta
Kako trepće maj.“
Tako mi je prošaptao
Jedan uzdisaj.

Idi, idi, ja mu rekoh
Slobodna je noć,
Ta zadržat' ne mogu te,
Slaba mi je moć.

Samo sakri jadu traga,
Ta sakri nam vaj,
Nemoj da te pozna draga
Da si uzdisaj.

„Ne brini se, neće znati
Da sam mučenik,
Kad obučem svilno ruvo,

Pridenem mu slik,

Stvoriću se malom pesmom,

Evo vako, glaj...

Sad sam pesma... ko bi rekô

Da sam uzdisaj!“

XII

O, pogledaj zvezde jasne,
O, pogledaj noći tije,
O, nasloni milu glavu
Tu gde srce moje bije.

Pa što si mi tako setna,
Pa što si mi tako bleđa?
O, kaži mi, šta ti srce —
Moje srce pripoveda.

Kaže li ti mile snove
Bujnu tugu, slatke vaje,
Peva li ti zlatne nade
I rumene uzdisaje?

Vidiš, vidim, sve već znadeš,
Izdaju te sjajne oči,
Izdaje te ova rumen,
Ova suza to svedoči.

XIII

Diko moja,
Gde si poniknula —
Među smiljem
Ili međ bosiljem.
Uz ljubicu, ili uz ružicu,
Među krinom,
Il' međ ruzmarinom?

XIV

Ljubim li te... il' me sanak vara,
Što te udilj uza me dočara;
Ljubim li te... il' me duša vara,
Što se udilj s tobom razgovara;

Ljubim li te... il' me bezum ganja,
Nemam vida, nemam osećanja;
Ljubim li te... il' ljubavi nije —
Što se grli, to su same zmije;

Ljubim li te... ili me i nema,
Ili tebe, — nas ni jedno nema;
Ljubim li te... ili nema sveta,
Nema sunca, ni rose, ni cveta,

Već sve tmina, što je pakô mesi,
A po tmuni vitlaju se besi,
A međ njima prabesina spava —
Moju ljubav u snu izmišljava.

XV

Tebi, cvete, tebi pevam, —
Ta ja dosad nisam pevô.
Ti si mene raspevala,
Što je tvoje, tebi evo.

I dosad sam volô sunce,
Što me istom sad ogreva;
Volelo mi srce slavlja,
Koga sad tek razumeva.

Voleo sam Srpstvo milo,
Većma nego sama sebe,
Al' sad mi je stomilije,
Jer u njima nađoh tebe.

Sve, štogod sam dosad volô,
Tim sam samo tebe snevô.
Tebi, cvete, tebi pevam, —
Ta ja dosad nisam pevô.

XVI

Oj, meseče, mnogo mi je krivo,
dragu si mi u čelo celivô,
Ti u čelo, a sunce u lice,
Rujna zora obe jagodice,
Pa to većem i komšije znadu, —
Poljupci se sakriti ne dadu.

XVII

Kaži mi, kaži,
Kako da te zovem,
Kaži mi kakvo
Ime da ti dam, —
Hoću li reći:
Diko, ili snago,
Ili ću: lane,
Ili: moje blago,
Hoću li: dušo,
Ili: moje drago —
Kaži mi kakvo
Ime da ti dam
Sve su to mila
Imena i lepa,
Kojima Srbin
Svome zlatu tepa.
Al' ja bih proveo
Čitav jedan vek
Tražeći lepše,
Milije i slađe —
Dičnije ime,
Što još ne ču svet,
Da njim nazovem
Moj rumeni cvet.

XVIII

I molio sam oči
Da suze ne liju,
I molio sam prsi
Da tako ne biju.

I preklinjô sam ljubav
Ta da me ne kuša,
Al' ljubav, oči, srce,
Niko ne sluša

A jedan cvetić, što ga
Najlepši rodi maj,
Čuo je što sam krio,
Najtajnij' uzdisaj.

Miris se toga cveta
S uzdahom zamrsi,
I cvetak porumene,
Pade mi na prsi.

Pa sad mi cvetak draži
Od samih očiju,
Pa sad mi cvetak bliži
Od samih prsiju.

Pa sad me ljubav goni
Da ištem oproštaj, —
Gle, šta učini sa mnom
Maleni cvetak taj.

XIX

Ja ti moram i to reći,
Neka i to znaš, —
Srpkinja si, treba da me
Srpski pogledaš.

Naš je život bokor drvo
I slavujev stan,
Pod drvetom provedosmo
Mnogi krasni dan.

Ali drvo ponajlepše
Često grize crv, —
I ja često, vrlo često
Snivam boj i krv.

Ujedared, iznenada
Može kucnut' čas,
Junacima na milinu,
Vragu na užas.

Vikne l' vreme da skidamo
Stare okove,
Neće trebat' niko da me
Dvaput pozove.

Moja ljuboo, verna ljuboo,
Mila si mi ti, —
Al' se onda zaboravi
Ljubiti', grliti.

Kad junaci za slobodu
Čuda počine,
Nije šteta ni za koga
Ako pogine.

A za mene ponajmanja
Srpski umreti, —
Ta ti ćeš mi sina dati,
Da me osveti.

XX

Jesi l' me željna, draga? —
Al' vidim ti po licu,
Gle donô sam ti prvu
Prolećnu ljubičicu.

Nežna je, skromna, mala,
Duša joj miris leva,
A miris radost budi,
A radost pesmu peva.

Primi i pesmu ovu,
Prikloni k njima lice, —
Ta pesma ova mala
Sestra je ljubičice.

XXI

„Može l' sunce sjati
I u crnoj noći?“
Odgovor će dati
Tvoje crne oči.

XXII

Vidiš, sad sam došô k tebi,
Da mi sine rujna zora,
Al' zaludu, duša j' moja
Otrovana od sumora.

Ne daj meni svoje ruke,
Kud ćeš u mrak srcem golim,
Okreni se, stegni srce,
Zaborav' me, ja te molim.

Viš, ja nisam nikad plakô,
Ja sam gutô suze svoje, —
Gorke suze, bujna reka,
Potopiće nas oboje.

Ne daj meni svoje ruke, —
Malena si, nevina si...
Meni dođu strašni časi,
Dan mi smrkne, svet s' ugasi.

Pa iz pakla mune sumnja,
A kad ona na što sine —
Strahota je onda videt'
Ljubav, veru i vrline.

U toj tmini, grozotini,
I tebe bi boli stisli;
A ja možda, što još nikad,
Izrekô bih crne misli,

Izrekô bih, gde se očaj,
Gde se život smirit' može —
A ti, dušo, bezazlenko...
Oh, sačuvaj, blagi Bože!

XXIII

Ta ne boj se, nije tako,
Oblačak je samo bio;
Sad pogledaj, kud god hoćeš,
Ceo svet se razvedrio.

Je l' s osmeha tvoga lica,
Il' s vedrine duše moje, —
Nek je vedro svud po svetu,
Pa ma otkud, svejedno je.

Nije tuga moja druga,
Sto me jada ne savlada,
Moja j' sreća šarna duga,
Svaki trenut zlatna nada.

A ja druga blaga nemam,
Nit' bi druga blaga trebô;
Ti si zlato moje nade,
Šarnoj duzi ti si nebo.

Pa još uz to srpsko srce,
Čim se zlato moje kiti,
Čvrsta vera, kojom no će
Nebo uvek nebo biti.

XXIV

Ljubi mene, ljubovanko,
Nećeš se kajati,
Jer će moja silna ljubav
Večno trajati.

Ljubiću te, sve ovako
— Bog mi srca dao —
Kao golub, il' kao soko,
Kad bi ljubit' znao.

Pevaću ti nežne pesme,
Da se topi cvet,
Il' ako ćeš pesme tužne
Da zadršće svet.

Pevaću ti o slobodi
Srpski i junački,
Pevaću ti zbilju, šalu —
Pevaću ti bački.

Natsijaću zlatnom voljom
Ono sunce jarko;
Ako hoćeš, pokaz'ću ti
Kako j' pio Marko.

A sevne li i zamagli
I zagrmi boj,
Pokaz'ću ti da sam i tu
Soko branič tvoj.

Ljubi mene ljubovanko,
Nek nam sreća sja,
Ako ne znaš šta je ljubav,
Učiću te ja.

XXV

Oj, ružice, cvete viti,
Ti se nemoj ponositi!
Ruzmarin je jošte mali,
Al' se većem hvali:
Čim ga koji cvetak vidi,
Taki se zastidi.

XXVI

Da ti nisi srpska moma,
Pritegô bih druge žice,
Pevao bih tvoje oči,
Tvoje grudi, tvoje lice.

Da ti nisi srpska moma,
Ja bih tebi hvale vio,
Ja bih tepô sitno, lepo,
Ne bi l' ti se umilio.

Al' šta zborim, kud zaiđoh!
Da ti nisi srpska moma,
Sav golemi svet bi bio
Među nama dvoma.

XXVII

Svet će čitat' pesme moje,
Što u ovom nizu stoje,
A ti, blago,
Čedo drago,
Ako imaš kad,
Ako imaš za njih volje, —
Jer za tebe imam bolje,
Imam lepše i čistije,
Mirisnije, rumenije,
Providnije i svetlije,
Imam slađe i nežnije,
Što im ne znam ime dati,
Nit ih mogu pesmom zvati,
Što će noći,
U samoći
Da ih duša duši prati, —
Te s' ne dadu ispevati.

XXVIII

Oj, ljubavi, vidovita vilo,
Il' me varaš, il' je tako bilo!..
— Čuj me lane, moje milo cveće,
Jer mi drugi verovati neće.

U daljini, maglovitoj tmini,
Starih doba u mutnom oblaku,
Davnih leta pepeljastom zraku —
U davnini, tako mi se čini,
Živeli smo i nas dvoje,
Srce moje, srce tvoje
Jedno drugo volelo je.

Da li se i tebi isto tako seća,
Kako j' naša ljubav rasla sve to veća,
A sa njome tuga, sećaš li se, je li? —
Jer se nikad nismo zagrliti smeli,
Već smo čežnju tu, ljubav našu svu
I u grob poneli.

A grobove naše rastavila j' zloba,
Oh, ta ja se sećam i mog crnog groba,
Gde sam duge noći, kroz vekove duge,

U pepelu čuvô žeravicu tuge,
Žeravicu bola, ovo srce malo,
Dok se nije samom Bogu dodijalo,
Pa nas dvoje diže, sastavi nas bliže,
Da ogrije hladni svet
Plamom našeg žara,
Da pokaže kakva je
Ljubav bila stara.

XXIX

Daj mi ruku, da je vidim...
Ova ruka, ova mila,
Kol'ko je već krasna cveća
U moj život posadila.

Daj mi ruku, da j' osetim...
Jer kad umor čelo smuti,
Pod ovom je rukom duši
Najmilije odahnuti.

Daj mi ruku, da je stisnem...
Jer kad stegne smrtna muka,
Kad zatišti ljuta rana,
Melem biće ova ruka.

XXX

Da je meni ševče il' golupče,
Da se diki u sanak uvuče, —
Da mi peva, kad o meni sneva,
Da mi gukne, kad za mnom jaukne.

XXXI

Ala su nam srca blizu! —
Slušaj, draga, tišina je,
Po kucanju rekao bih,
Zakleo b' se jedno da je.

Oh, kako bi bila prazna,
Jedno drugo da ne čuje!
Dvoje grudi, dva su srca, —
Jedno drugo dopunjuje.

XXXII

Snivô sam te, a ti puna cveća,
Među cvećem lekovita bilja, —
 Bilo stitka, ljubice i krina,
 Odoljena, čubra, devesilja.

Na glavi ti venac od pomenka
 Mile grudi bela ruža čuva,
 Oko pasa plavičasta sasa,
Povrh srca stručak miloduva.

Začudih se, otkud tol'ko cveća,
 Ceo vrt se preselio amo!
 Al' mi cveće tijo progovara:
 “Ne čudi se, to je u snu samo!

Zora će nas brzo sa nje stresti,
Al' će ostat' ispod cveća, bilja,
Lepše cveće, duša tvoje duše,
 Čisto milje oko tvoga milja.”

XXXIII

Tijo, noći,
Moje sunce spava;
Za glavom joj
Od bisera grana,
A na grani
Kâ da nešto bruji,
To su pali
Sićani slavuji:
Žice predu
Od svilena glasa,
Otkali joj
Duvak do pojasa,
Pokrili joj
I lice i grudi,
Da se moje
Sunce ne probudi.

XXXIV

Imam pesme, ako nemam zlata,
Pesme-biser dragoj oko vraga,
Sitne, male, nek joj bolje liče,
Nek ih više, nek se više diče.
Saviće se biser oko zlata,
Saviće se triput oko vrata,
Što preteče, nek u nedra teče
Što ostane, nek u nedra pane...
Moj je biser, a na mom je cveću, —
Zavideću, — al' zamerit' neću.

XXXV

„Moj dragane, gde si sinoć bio,
Il' si pio il' si dangubio?“
Ja sam pio, nisam dangubio;
Popio sam toke sa prsiju,
Sve u zdravlje tih crnih očiju...
Crne oči, a i vino crno, —
Nije čudo ako sam posrnô.

XXXVI

Tamo, tamo u daljini,
U daljini, u dubljini,
Vidiš one tamne slike,
Divlje stvore i oblike?
Eno, eno, već se gube,
Pa se opet vrate,
Pružajući oštre zube
Na mene i na te.
Vitlaju se gori, doli,
Od muke i žara,
To su moji stari boli,
Jadovanja stara.
Pobegli su od tvog oka,
Pa s' obziru na te...
Jedan časak... jedna rečca...
Pa da s' opet vrate,
Da opkole, da juriše,
Da kidišu na me,
Da razbiju moje grudi
Iz pakosti same;
Gde se plamen rasplamteo,
— Iskra tvoje duše —
Da nagrnu, da navale,
Pa da ga uguše, —

Tu da krenu trkalište
Besi i aveti,
A jakrepi da propište
Po mojoj pameti.

XXXVII

Prazan je listak ovaj,
Ne piše ništ' na nemu, —
Al' sad će pesma biti,
Osećam to po svemu.

Ah, prevario sam se,
Sagrešio sam Bogu;
Hteo sam sve iz'kasti, —
Pa evo ništ' ne mogu.

Izliti celo srce
Nije u našoj vlasti; —
Nagađaj, ljubo moja,
To što sam hteo kaz'ti!

XXXVIII

Nagizdaću te dušo,
Rumenim pesmama,
A opasaću tvrdo
Najslađim željama;
I svu ću svoju nadu
Za grud ti zadesti,
A vilu ću zamolit',
Da ti je namesti;
Pa ako vila ne zna
Da lepo postavi,
Dopusti mojoj ruci
Da ona popravi.

XXXIX

Nakićeni tvoji svati,
Tebe kiti tvoja mati, —
A šta će ti vojno dati?

Prosuo bih pesme svoje,
Što mi srce sada poje,
U nedarce tvoje.

Al' su pesme slabi glasi,
Tebe nešto lepše krasi,
Što te krasi: Srpkinja si.

XL

Hoće da se i nasmeju,
Što na tebi nema zlata;
Niko ne zna tajni biser,
Što ga nosiš oko vrata.

Kad si rekla, biser da je...
Ova rečca, ova mila,
Ona me je u najveće
Sinje more pretvorila.

Pa te more grli, ljubi,
Pa se more plimom diže,
Oko toga bela vrata
Sav će biser da naniže.

XLI

A našto moje pesme,
Zar one trebaju,
Kad oko mene sami
Poljupci pevaju!

Kad tako malo stvorče,
Poljubac, pevat' zna,
A kako ću da ćutim,
Zar mogu ćutat ja?

XLII

Ala je lep
Ovaj svet, —
Onde potok,
Ovde cvet;
Tamo njiva,
Ovde sad;
Eno sunca,
Evo hlad;
Tamo Dunav
Zlata pun,
Onde trava,
Ovde žbun.
Slavuj peva,
Ne znam gdi, —
Ovde srce,
Ovde ti!

XLIII

Dušo moja, šta sam snio,
Čudnovati san;
Na Kosovu ja sam bio
Baš na Vidov-dan.

Pored mene mnogi junak,
Mnogi srpski tić, —
Ja sam bio „izdajica“,
Miloš Obilić.

Da s' videla kako li sam
U boj skorio,
Da s' videla kako sam se
Ljuto borio.

Da s' videla kad mi strela
Srce probila,
Od krvi se, uprav ovde
Ruža stvorila.
Ruža mi je mirisala
Kao sloboda,
Il' kê suza, kê molitva
Tužnog naroda.

A kraj mene iz oblaka
Vile padoše,
Bele vile govorile:
Spavaj, Miloše!

Kad s' probudiš, Vidov-dan će
U velike proć',
Vedriće se ona duga,
Ona srpska noć.

Od rane će na srcu ti s'
Draga stvoriti,
S njome možeš o tom sanku
Milo zboriti.

XLIV

Kad prvo sunce
Kroz goru sine,
Na rosi vidiš
Gde dršće svet;
Cvetak se prene,
A po mirisu
Poznaš da dršće
U duši cvet.

Ustani, rano,
Ljubice moja,
Da vidiš divot,
Da vidiš raj,
Skrštenih ruku
Da čuješ miran
Božiji sveti
Uzdisaj.

Zora je osmej
Božje dobrote,
A sunce peva
Najvišu moć...
Bogu je milo
Što j' tako tajno

Divnu i bajnu
Stvorio noć.

XLV

Crna noći, lasno ti je proći,
Bela zoro, lasno ti je doći,
Lasno j' suncu prosijati granje,
Kad ne znaju šta je milovanje.

XLVI

Srca strepe ka što
U najvećoj sreći,
Ne pitaj ih zašto,
Ne umeju reći.

Kad bi toga časa
Govoriti znala,
Od toga bi glasa
Neba zadrhtala.

Anđeli bi hteli
Sreću smrtnih ljudi,
Oni bi oteli
Ljubav nam iz grudi.

Ovako nam lepe
Sreće i ne slute.
Neka srca strepe!
Neka srca ćute!

XLVII

Pesmo moja, zakiti se cvetom,
Pesmo moja, zamiriši svetom;
Još sva srca ohladnila nisu, —
Poznaće te, pesmo, po mirisu!

Poznaće te da si čedo milja,
Da ti ljubav majka i dadilja.
Da si rada pevati o slasti,
Razumeće što ne umeš kaz'ti.

Pesmo moja, već si na poletu,
Pozdravi mi sve na ovom svetu,
Pozdravi mi slavlje i golube,
I sva srca što se silno ljube.

XLVIII

Noć je tija, — mesečina sija,
Hajde, luče, da brojimo zvezde.
Zvezda mnogo, da ne zbrojimo,
Poljupcima da ih beležimo.

XLIX

Slavuj peva, priželjkuje,
Čisto dršće ceo lug;
A toj pesmi poizdalje
Odziva se ceo lug.

„Čuj ih, čuj ih, zlato moje!“ —
„Čuj ih, čuj ih, dragi moj!“ —
Slušamo ih, zanosi nas
Taj nebesko-zemski poj.

Opojeni, razdragani
Pitamo se šapćuć' mi:
„Mili bože, ko ih bolje
Sad razume, ja il' ti?“

L

A moliš li se, svete?
Ti s' Bogu ne moliš!
I kako ćeš se molit'
Kad neba ne vidiš!

A zar se neba dveri
Za jednog otvore, —
Tek onda širom stoje,
Kad dvoje govore.

Dve duše zagrle. se,
A srce biju dva,
U Toj se sreći rađa
Tek prava molitva.

U suzama se kupa
Pa sve joj trepti sjaj, —
I povije se u meki,
U topli uzdisaj.

A ko će je popeti?
A ko bi, nego ti,
Ti božja prva ćeri,
Ti sveta ljubavi!

Pa id' te, molitve nam,
Kud ste se spremile,
Bog će vas rado primit'
Od ćeri premile!

LI

Oj, vi dani, niste dani,
Već anđeli beli, —
Ne bi drukče s neba došli
I neba doneli!

Aj, vi noći, niste noći,
Već anđelska krila,
Gde bi noćca tako divna,
Tako brza bila.

LII

Putujemo. Voz nam leti.
Beže polja, beže njive,
Beže lipe i jablani,
Pa i vrbe žalostive.

Eno vidim razdraganu
Jednu milu pticu malu, —
Sve to vidim u tvom oku,
Kâ u nekom ogledalu.

Tu je sunce, sela, crkve,
Tu su vrti puni cveta, —
Tu ja gledam, tu ja gledam,
Ne treba mi druga sveta.

LIII

Đulići, đulići,
Slabiji i jači, —
Poljupci, poljupci,
Sad duži, sad kraći!

Poljupci se boje,
Da ih ko ne čuje, —
Ja svojim ne dam,
Da brzo prohuje.

Drago moje, drago,
Nema smrti leka, —
Poljupci su vreli, —
Al' smrt ladna čeka;

Kad nas jednom zgrabi,
Pa u ništa maši,
Poljupci će živet'
U đulići naši.

LIV

„Znaš li, dragi, onaj sanak,
Što se zimi rascvetao?
Znaš li, dragi, onaj danak,
Što je divno mirisao?“

Ne znam, draga, onaj sanak,
Sećati se nemam kad,
Ne znam, ja ne, onaj danak,
Samo ljubiti' znam ja sad.

LV

Selo je sunce jarko,
A noć se spušta ti'o,
Oh, blago onom ko se
Uz drago svoje svio.

Gasi se žagor, tišma,
Ni ptica ne poleta; —
Još malo pak će za nas
Nestati cela sveta.

Ni reči naše neće
Svetinju rušit' tiju;
Čujemo samo jedno, —
Kako nam srca biju.

LVI

Nebo gori, zvezde gore,
Sve na zemlji spi,
Samo ljubav nema sana,
A s nom ja i ti.

Pa gledamo mesec, zvezde,
Vaseljene let, —
Hajde, lane, da pravimo
I mi sebi svet.

Daću svoje stare jade,
To nek bude noć;
Ja ću moje, a ti tvoje
Dodaj u pomoć.

Uzdisaji nek uznesu
Vere naše zrak,
To nek bude plavo nebo,
Nek pokrije mrak.
Mračne jade, noćcu našu,
Moja dušice,
Rasvetliće s našeg neba
Naše zvezdice.

Poljupci će zvezde palit', —
Pa šta veliš, je l'?
Sme l' na našem nebu biti
Mnogo zvezda, sme l'?

Mora biti mnogo zvezda,
Crn je onaj mrak,
Moji stari crni jadi
Ištu svetô zrak.

A za pesmu ne brini se,
Ta ne umire;
Ta ja umem jošte pevat',
Bolje nego pre.

Eto nama mala sveta,
Eto nama stan,
Sve milina, mesečina, —
Ne treba nam dan.

LVII

Jesen bila žalostiva, —
Sačuvaj te bog!
— Sedi bliže, ljubo moja,
Blizu srca mog!

Mala soba, kâ sred groba,
Ja u sobi sam,
A kako je samovati,
To još dobro znam.

Samovati, bolovati,
Jadovati... oj!
Al' si strašan, al' si dobar,
Čudni bože moj!

Mala sveća gorila je
Tužno, žalosno,
Crna me je slutnja stisla
Kad sam pogledô.

Uzdisaji stišaju se,
Dok se ponove,
Nikog nema, da se mome
Jadu odzove.

A ja sedoh, da u pesmi
Stvorim lepši dan, —
Mladu ženu uz kolevku,
Zavarljivi san.

Daj da čitam onu pesmu
Što je pisah tad,
Pa da s' slatko nasmejemo
Na tadanji jad.

Kad ti nećeš da se smeješ,
Evo s' smeši krin,
Smeši ti se iz kolevke
Naš prvenac sin.

Ima l' slađe što na svetu
Od osmeha tog!
Primakni se, ljubo moja,
Baš do srca mog!

LVIII

Kad zarudi zora,
Ona zora mila,
I pozlati vršak
Anđelova krila,

Od velje miline
Anđô krilma mane,
Iz njegova krila
Jedno perce pane.

Ovo perce anđô
I ne traži više,
On ga je i poslô
Da đuliće piše.

LIX

Ti me pitaš, što te gledam,
U dušu ti pogled žurim;
Ti me pitaš, što te gledam, —
Gledam, gledam — pa zažmurim.

Ti si onda dete bila,
Ja te nisam ni poznavô,
Kad sam snio cvetak neki,
Cvetak koj' sam obožavô.

Onaj cvetak — tvoja slika,
Onaj miris — duša j' čista, —
Ne srdi se, janje moje,
Kad ti kažem: ti si ista.

Zato žmurim, zato gledam,
Da mi kaže noć il' dan,
Il' je bio sanak java,
Il' je ova java san.

LX

Čuješ, lane, čuješ li ga,
Gde priželjkuje, —
Misli da ga niko ne zna,
Niko ne čuje.

Makar da ga boli ljubav,
On je neguje;
Oh, kako je ljubav divna
I kad tuguje.

LXI

Zaspala si. A ja budan, —
U misli se neke gubim;
Čini mi se, grehota bi
Bila da te sad poljubim.

Čisto vidim snove tvoje,
Iz raja su, sa visina, —
To se ne sme porušiti
Sa zemaljskim poljupcima.

LXII

Kad se moliš višnjem Bogu,
Ne moli se dugo, mnogo;
Bog je dobar, mnogima je
I bez molbe on pomogô.

Ako želiš prave sreće
Sebi, meni, čedu svome,
Iz dna duše kratko reci:
Pomoz', Bože, rodu mome!

LXIII

MATI SINU KOD KOLEVKE

Sklopi oči, nevinašce mlado,
Buji, paji, materina nado,
Bezazleno moje gondže malo,
S neba si mi u kolevku palo,
Zamirisa mirom miloduva, —
Spavaj, čedo, majka tebe čuva.

Buji, paji, moja mila snago,
Čuva majka svoje čedo drago,
Čisto srce kâ zenicu gledi,
Dušu pazi da se ne povredi,
Da ostane kao rosa čista,
Kao kaplja sred zelena lista.

Buji, paji, moje Srpče malo,
Ne bi l' skoro sankom ojačalo,
Da iskočiš iz kolevke, sine,
Da pokupiš po svetu vrline,
Da se pustiš sam na svoja krila, —
Jer te majka rodu namenila.

Buji, paji, moj sokole lepi,
Neka ti se mišica okrepi,
Tvoj babajko drugog čeda nema,
Pa jedinca već na boj otprema,
Da s' vratite, — il' da poginete, —
Za slobodu da sokolujete.

LXIV

Božić, Božić, mio danak,
Ko ga ne bi milim zvao,
Ko li ne bi vesô bio,
Ko se ne bi radovao!

„Evo kolač,“ starešina reče,
„Kolač treba seći, ko će s kim da seče?“
A veselo društvo ne misli se dugo:
„Nek njih dvoje seku, niko neće drugo!“

Kad poliše kolač vinom,
Pa srknuše, kâ šta treba,
Zastadoše, zbuniše se,
Duša im se uskoleba.

Jer otkako je sreća njima zacvetala,
Nikad nisu usta još na usta pala,
A poljubac prvi rad se uvek skriti,
Je li, moje lane, pa znadeš ga i ti!

Znaš ga i ti, lane moje,
Znaš, — jer ko ga ne bi znao,
Ko se ne bi njega sećô,
Ko ga ne bi spominjao!

A ja ovu pesmu izmislio nisam,
Tu si bila i ti, a bio sam i sâm, —
Pa ako mi rečeš: je l' njoj bilo milo,
Živo ću ti kazat' kako j' njemu bilo.

LXV

Ne vidi me, ja je smatram,
Bogu s' moli, —
Ne moli se kê što uči
Đak u školi.

Ne moli se kê pobožnik
Posred hrama, —
Nestalo je, nema tela,
Duša sama.

Ne čuju se glasi, reči,
Struji misô,
Kroz koju je rajski tamjan
Zamirisô.

Prišô bi joj, ali ne smem
I ne mogu, —
Ta i ja se poizdalje
Molim Bogu.

LXVI

Sa istoka poče plavit',
A nas dvoje na prozoru,
Prohtelo se nama tako
Dočekati rujnu zoru.

Ćutala su naša usta,
Samo j' misô k misli tekla, —
Tek u neke ona šapnu:
„Ja bi tebi nešto rekla.“

I tada mi ispovedi,
Što joj stidak dosad skrivô,
Ispovedi: „Ja osećam
Ispod srca nešto živo.“

Tek to reče, a istok se
Zarumeni, — divna slika —
Da l' od žara moje sreće,
Il' od stida s njena lika?

LXVII

Ovaj leptir zlatokrili,
Što s' na pehar krina naže,
On je srećan i presrećan, —
Al' ne ume da iskaže.

Vidiš, draga, a slavujak,
Njemu peva srce, duša;
Oh, da divne melodije, —
A leptir ga sluša, sluša.

Zanela ga divna pesma,
Zanele ga slasti njene,
I on misli: „Pevaj, ptico,
Pevaj, pevaj i za mene!“

Tako i ja svoje pesme,
Osećaje srca svoga,
Pevam za te, pevam za se, —
A možda i za drugoga.

LXVIII

Ti želela si sina,
Eto ga imaš sada.
Evo nam sna na javi,
Evo nam živa nada.

Evo nam jarka sunca, —
Sad nigde nema tame;
Evo se smeši na te,
Evo se smeši na me.

LXIX

Žalaj, luče,
Ne od juče,
Već luče od lane,
Bog i vera
— Srce j' mera —
Ja ti ne znam mane!

Nit' se srdiš
Kad te karam,
Niti kad te ljubim;
Ćef mi dođe —
Napijem se,
Pa pred tobom dubim.

Dobra volja,
Dobra braća
— Ti doneseš vina;
Samo, samo, nepravo ti
Kad probudim sina.
Bre muku mu,
Nek ustane
Moje čedo jarko,
Sad mu babo

Misli da je
Kraljeviću Marko,
Pa bi sinu
Da ulije
Sve svoje junaštvo;
A presuda biće brza:
Na njemu je carstvo.
Kakvo carstvo!?
Jok! — na bolje
Čuvam ja svog sina:
Neka bude
'Vake volje
Uvek, i bez vina.

Neka i on,
Kô babo mu,
Samo Srpstvo ljubi,
A kad vidi
Dušmanina
Neka škripne zubi.
Nek pogine
Za slobodu —
Lepše smrti nema!
— Vidiš samo
Kako sluša,
Sad neće da drema.

LXX

Hod'te, braćo, pevidruzi
Našeg starog spleta,
Dobio sam mila gosta,
S nepoznata sveta.

Da nas vid'te, kakono se
Srpski radujemo,
Od radosti ni ja, ni on
Zborit' ne umemo.

Da ga vid'te kako s' ljubi
S novim svetom belim;
Da vidite moju radost,
Da je s vama delim.

Da vidite kako širi
One ruke male,
U očima pozdrav nosi:
Raduj mi se, ćale!

Raduje se tvoj babajko,
Moje Srpče malo,
Kâ da mu je od Kosova
Sunce zasijalo.

Ako nije zasijalo,
Ono sinut' mora,
Pre slobode mora biti
Krvavih pokora.

Dobro došlo, čedo moje,
Ako ti se piše,
Da ti život svome rodu
Za slobodu diše.

A zlo došô, ako misliš
Životarit' gnjilo; —
Kukavica ima dosta, —
Nigde ih ne bilo!

LXXI

Pitaćeš me, moje čedô,
Kad sam ove pesme pisô, —
Prosuo ih jedan časak,
Jedan trenut, jedna misô.

Srce mi je lisno drvo,
A pesme ga cvetom rese;
Jedan pogled, jedan osmej
Uvek koji cvetak strese.

Ja i ne znam šta je bilo
U trenutku tom —
Tek osetim da je nešto
Lakše srcu mom.

LXXII

Tija je ponoć sveta,
Čuje se zvezda poj, —
A mene draga pita:
„Šta radiš, brate moj!“

Ljubim ti, dušo, nedra; —
Al' ja sam uvek Srb,
I sad sam tu našarô
Poljupcima srpski grb.

Pa čuj šta zvezde poje,
Tu radost veliku:
Srb ljubeć' ljublu ljubi
Po krstu čeliku.

LXXIII

U odaji sveća gori
Što najbolje zna,
Drkće, plamti, nešto gledi —
Ko bi znao šta?

Uzdisaj se jedan diže
Dubok, hitar, smeo,
Pa ugasi onu sveću —
— Je l' baš tako hteo?

Raduje l' se ona sveća,
Ili joj je žao
Lete l' i sad uzdisaji —
Ko bi kaz'ti znao.

Jovan Jovanović Zmaj – BIOGRAFSKI PODACI I BIBLIOGRAFIJA

BIOGRAFSKI PODACI

1833 — 24. novembra, rodio se u Novom Sadu.

1851 — u jesen, upisuje se na prava u Beču, kao privatni slušalac.

— maturira u katoličkoj gimnaziji u Trnavi; vraća se u Beč.

1855 — u zimu, upisuje se na prava u Pešti; u leto, odlazi u Prag.

1857 — vraća se u Novi Sad.

1860 — 31. jula izabran za aktuara novosadskog Magistrata.

1861 — podbeležnik novosadskog Magistrata.

1862 — u januaru, objavljuje u Javoru prve đuliće.

— 27. januara venčava se sa Eufrosinom-Ružom Ličanin.

— oktobra, rodio mu se sin Mirko.

1863 — izabran za nadzornika Tekelijanuma i de-lovoditelja Matice srpske u Pešti.

1864 — u jesen, upisuje se na Medicinski fakultet u Pešti.

1870 — 1. decembra promovisan za doktora medicine;
dolazi u Novi Sad i otvara lekarsku ordinaciju.

1871 — lekar u Pančevu.

1872 — umire Ruža u Pančevu.

— seoba u Sremske Karlovce.

1873 — seoba u Futog.

1874 — seoba u Novi Sad.

1875 — seoba u Kamenicu.

1878 — seoba u Beograd.

1880 — seoba u Beč.

1889 — seoba u Kamenicu.

1891 — seoba u Beograd.

1898 — seoba u Zagreb.

1901 — seoba u Kamenicu.

1904 — 1 (14) juna, preminuo u Kamenici.

BIBLIOGRAFIJA

Proletno jutro. 1852. Objavljuje prvu svoju pesmu, pod pseudonimom Osijan.

Đulići. Novi Sad, 1864.

Šaran. Novi Sad, 1864.

Vidosava Branković. Novi Sad, 1864.

Sve dojakošnje pesme. Novi Sad, 1871.

Pesme Mirze-Šafije. Beč, 1871.

Pevanija. Novi Sad, 1882.

Đulići uveoci. Novi Sad, 1882.

Snohvatice, I—II. Beograd, 1895.

Druga pevanija, I. Beograd, 1895.

Druga pevanija, II. Beograd, 1896.

Zmajovini Đulići i Đulići uveoci. Zagreb, 1899.

Čika Jova srpskoj deci. Beograd, 1899.

Snohvatice, III. Beograd, 1900.

Devesilje. Ruma, 1900.

Čika Jova srpskoj omladini. Beograd, 1901.

Prednevenče. Zagreb, 1908.

Međnevenče, I. Zagreb, 1909.

Sabrana dela Zmaja Jovana Jovanovića, I—XVI. Beograd, 1933—1935. Priredio Jaša M. Prodanović.

Odabrana dela Jovana Jovanovića Zmaja, I—VIII. Novi Sad, 1969. U redakciji Mladena Leskovca.